

Členění zemského povrchu

- plocha Země: 510mil. km²
- 2/3 oceán – 361mil. km² (70%)
- Na jižní polokouli je více oceánů (80%)

• Rozlišení kontinentů:

1. Pevniny a oceány leží proti sobě
 - a) proti Tichému oceánu je Evropa a Afrika
 - b) proti Indickému oceánu je Severní Amerika
 - c) proti Severnímu l. oceánu je Austrálie
2. Mají tvar trojúhelníku
3. Kontinenty tvoří dvojce
 - a) Austrálie - Asie
 - b) Evropa - Afrika
 - c) Severní Amerika - Jižní Amerika
4. Ostrovy leží většinou na východním okraji kontinentu.

• Horizontální členitost kontinentu

- podíl poloostrovů a ostrovů na celkové ploše kontinentu
- Nejvyšší h. členitost: Evropa (35%), Severní Amerika, Asie
- Nejmenší h. členitost: Jižní Amerika, Afrika

• Vertikální členitost povrchu

- Rozdílnost nadmořských výšek na určitém území, vyjadřuje to hypsografická křivka

Stavba země

• 3 vrstvy (geosféry):

- 1) Zemské jádro: tekuté, velká hustota
→ do 2900km
- 2) Zemský plášť: → vnitřní
→ střední
→ vnější
- 3) Zemská kůra: → oceánská kůra – bez žuly (6-15km)
→ pevninská kůra (60-80km)

• **Pangea:** 1. prakontinent a oceán Panthalassa

- vznik před 570mil. let
- před 250mil. let lámání litosférických desek → vznikají 2 kontinenty: severní a jižní

Pangea { Laurusie (sever) – Severní Amerika, Evropa, Asie
Gondwana (jih) – Jižní Amerika, Afrika, Austrálie, Antarktida

Litosféra: pevný obal Země

- tvořena lit. deskami – ty jsou z hornin

- litosféru tvoří zemská kůra a svrchní část zemského pláště
- není celistvá
- desky se pohybují po plastickém podkladu

Vliv vnějších a vnitřních sil:

Jsou to přírodní síly, které se podílí na tvorbě zemského povrchu
 zabývá se jimi geomorfologie - nauka o tvarech zemského povrchu a vývojem tvarů
 Vnitřní síly (endogenní pochody) } vytváří tvar zemského povrchu
 Vnější síly (exogenní) } georeliéfu—tvoří povrch zemské kůry

1) Vnitřní činitelé (endogenní pochody)

- původ v zemském nitru
- vyvolává je energie Země
- nejsou závislé na vnějších podmínkách
- působení se projevuje nejen na zem. povrchu, ale i v kůře a souvisí s pohyby v zem. plášti (litosféry); → vznik zemětřesení, sopečná činnost
 hypocentrum – vzniká zde zemětřesení; vytváří sníženiny, pohoří, pánve
 projevují se občasné a ne současně

2) Vnější činitelé (exogenní)

- Zarovnávají, zdrojem energie je zdroj energie mimo Zemi - především světelná energie, tepelné záření, přitažlivá síla Slunce; podmíněno zemskou rotací kolem osy a Slunce
- působí na zemském povrchu i pod ním a působí současně s vnitřními činiteli
- působí na zemském povrchu nepřetržitě, jiná je jen intenzita
- činitelé: vítr, voda (stojaté, tekoucí), teplota, člověk, ledovce, gravitační jevy, meteority

Účinek činitelů:

- 1) Rozrušováním povrchů (erozí)
- 2) Transport (doprava, unášení); vodou, větrem
- 3) Ukládání (sedimentace)

Typy pohoří:

- 1) sopečná pohoří (sopečnou činností)
- 2) vrásové pohoří (pohybem lit. desek)
- 3) kerné pohoří (litosférická deska se zlomí) např. Himaláje, Alpy

-zvýšené aktivita litosféry-**vrásnění**

Zemský reliéf:

- 1) podle nadmořské výšky
 - a) nížiny do 200 m.n.m
 - b) vysočiny nad 200 m.n.m
- 2) podle převýšení
 - a) roviny; rozdíl maximálně 30m
 - b) pahorkatiny (30-150m) → v ČR nejvíce zastoupeno
 - c) vrchoviny (150-300m)
 - d) hornatiny (300-600m)
 - e) velehornatiny (600 a více metrů)